

A könyvtár kialakulása és állománya

A Soproni Múzeum Könyvtára a nevéből adódóan múzeumi szakkönyvtár. A könyvtár feladata a teljesség igénye nélkül a Soproni Múzeum gyűjtőköréhez és kutatási, valamint közművelődési feladataihoz kapcsolódó hagyományos papír alapú és elektronikus adathordozón rögzített könyvek, időszaki és gyűjteményes kiadványok (könyvek, időszaki kiadványok, CD-k és más dokumentumok) beszerzése, feldolgozása, megőrzése, állagmegóvása és feltárása a muzeológusok és a külső kutatók részére. A könyvtár nem vesz részt a nyilvános könyvtári ellátásban, gyűjteményét a múzeumi és könyvtári kutatászályzatban meghatározott felhasználók számára, az alapszolgáltatások szintjén nyújtja.

A könyvtár állománya lassanként alakult ki. A múzeumnak már a megalakulásakor is voltak könyvei, hiszen a számos régészeti és iparművészeti tárgy mellett ezeket is gyűjtötték, vásárolták vagy a város tehetősebb polgárai a múzeumnak ajándékozták. Több hagyaték is gazdagította a könyvtár anyagát, mint például az egykori múzeumigazgató, Csatkai Endre könyvtára 1970-ben, a Storno család muzeális értékű magánkönyvtára 1980-ban, vagy Sopronyi Thurner Mihály volt soproni polgármester könyvtárának egy része 1996-ban. A könyvtár törzsellománya 1953-ban, az első könyvtári leltárkönyv szerint mintegy 3500 leltározott, papír alapú dokumentum volt. Fő gyűjtőköre akkoriban a régészet, a néprajz, a művészettörténet és a helytörténet. A könyvtár kettős szerepet töltött be, egyrészt a gyűjtőkörnek megfelelő általános és helyi dokumentumok beszerzését, másrészt a múzeumban folyó tudományos munka segítségét és kiszolgálását.

Mára a könyvtár fő gyűjtőköre a Sopron és Sopron vármegye történetét tárgyaló művekre terjed ki (helyi szerzők művei, akik e területen születtek, illetve az alkotás idején itt éltek és váltak híressé, továbbá az 1914. évi közigazgatási határok szerinti Sopron vármegye településeivel, tájegységeivel foglalkozó dokumentumok, az itt kiadott művek). A könyvtár mellékgyűjtőkörébe tartozó dokumentumok, amelyek a muzeológusok tudományos munkáját segítik, a következő témakörökben: művészettörténet, régészet, néprajz, történelem, valamint az országos és helyi múzeumi kiadványok és időszaki kiadványok.

A könyvtár további feladata és célja az ún. különgyűjtemények (a már említett Storno család könyvtára, Csatkai Endre könyvtára) rendszerezése, tartalmi és formai feltárása, valamint megőrzése az utókor számára. Itt található az a könyvtári dokumentumok, amelyek valamilyen szempontból különlegesnek számítanak értékük, jellegük, egyediségük, vagy éppen használatuk, anyaguk, régiségük és speciális szaktudást igénylő témájuk miatt.

A Soproni Múzeum Könyvtára többnyire ajándékozás, cserekiadványok vagy vételezés útján gyarapszik, illetve a múzeum kiadványaival hazai és nemzetközi kiadványcse-

rét folytat. A múzeumi könyvtár a múzeumi gyűjteményi tudományos tevékenységet, az intézmény alap-, és kiegészítő tevékenységét, kiállítások, tudományos konferenciák és egyéb szakmai rendezvények megszervezését, szakmai kiadványok, folyóiratok, kiállítási katalógusok és egyéb múzeumi kiadványok elkészítésében való közreműködését segíti.

A könyvtár állománya és feldolgozottsága lelőhelyileg is nagyon megosztott. Amíg a kezdetek kezdetén a múzeum egy épületben, a kultúrpalotává átalakított Deák téri volt Lenck-villában kapott helyett, az állomány egy helyen volt, majd ahogyan a múzeumi állomány bővült és költözött, úgy a könyvtárat is bővítették és költöztették. Jelenleg a központi helytörténeti gyűjtemény a történelmi állománnyal és a régi nyomtatványok állományával a Fő téri Storno-ház második emeletén található. A helytörténeti állomány a helytörténeti dokumentumok, helytörténet–irodalom és helytörténet–folyóiratok állományrészekből épül fel, szerzői és/vagy cím szerinti szoros betűrendben. Ez alól kivételt képez Csatkai Endre könyvtárának helytörténeti vonatkozású dokumentumgyűjteménye, amely többnyire Csatkai Endre saját és kollégáktól, ismerősöktől, tanítványaitól kapott különlenyomataiból áll össze. A nemzetközi, illetve magyarországi múzeumi kiadványok és sorozatok is a Storno-házban kerültek elhelyezésre, az általános művek és kézikönyvek gyűjteményével együtt. A Storno-házban kapott helyet a Storno család magánkönyvtára egy helyiségben a múzeum művészettörténeti könyvállományával együtt. A Tábornok-házban található egy könyvtári raktár, ami kb. 15 ezer dokumentumnak ad helyet a fotóraktárral együtt. A régészeti könyvállomány a Fabricius-házban a régész kollégák munkáját segíti, a néprajzi könyvállomány pedig a Csatkai Endre utcában, a Lenckvilla mögötti épületben kapott helyet a néprajzos-muzeológus kollégák kérésére.

A könyvtár törzsalománya a leltárkönyv alapján 2017 júniusában 25300 dokumentum (könyv, időszaki kiadvány, sorozat, különlenyomat stb.), a Storno-könyvtár állománya pedig 4600 leltározott dokumentum, ami kb. 6000 kötetnyi könyvnek, folyóiratnak, különlenyomatnak és egyéb tételnek felel meg. Az állomány helyileg nagyon megosztott, leltározása speciális, nem alkalmazkodik a könyvtári ETO rendszerhez és a raktári szakrendhez, ezért helyismeret, illetve könyvtáros segítsége nélkül nehezen kereshető. A muzeológusok saját munkájuk segítségével a könyvtári dokumentumokat a könyvtáros bejegyzésével, kézzel aláírt kölcsönzőjeggyel (örjegy) a munka elvégzéséig kölcsönözhetik, a múzeum területén belül.

A könyvtár állományát 2006-ig szerzői és/vagy cím szerinti leíró cédulakatalógusban tárták fel. Addig külön leltárkönyvbe került maga a múzeumi könyvtár és külön leltárkönyvbe a Storno-könyvtár. 2006-tól a könyvtár állománya leltárkönyvben és számítógépes integrált könyvtári rendszerben, a Szirén rendszerben rögzített. Az egyes állományrészek dokumentumainak tartalmi és formai feltárása a Szirénben zajlik, tárgyszavazással ellátva. Jelenleg a www.sziren.com honlapon a Soproni Múzeum Könyvtára kiválasztásával kereshető, valamint a www.muzeum.sopron.hu oldalon a Szolgáltatás/Kutatóknak/Könyvtár/Katalógus menüpont alatt.

A könyvtár különleges értékei

A régi nyomtatványok

A múzeumi könyvtárban kiemelkedő helyet foglal el a régi nyomtatványok mintegy 500 kötetes állománya, melyből a legrégebbi kötetet 1530-ban jelentették meg. (1500. december 31-e előtt kiadott, öntött betű felhasználásával nyomtatott könyv, ún. ósnyomtatvány, nincs a könyvtárban.) Ezek a könyvek részben helyi lakók, soproni polgárok ajándékként kerültek a gyűjteménybe, részben vásároltak, többségük a Storno család könyvtárát gazdagítja. A tanulmány ezen régi nyomtatványok állományának kiemelkedő darabjaiba igyekszik betekintést nyújtani.

A mai könyvtörténeti felfogás szerint régi nyomtatványoknak nevezzük azokat a köteteket, amelyek 1800. december 31-e előtt jelentek meg, azaz amelyek még a könyvnyomtatás „kézműipari” korszakában keletkeztek, tehát az ipari forradalmat kísérő technikai újdonságok kialakulása előtt.¹ A régi nyomtatványok kutatása önálló szakterület, foglalkozik nyomdászattal, könyvkereskedélemmel, könyvkötészettel, bibliográfiatörténettel és többek között könyvtártörténettel is.²

A régi nyomtatványok alapvető jellemzője az anyaga, amely a kezdetektől fogva szinte kizárólag a papír. A kötött könyv szerkezeti elemeinek leírása a következőkből épül fel: a kötés (fedél, kötéstábla, oromszegés, védőborító, könyvgerinc, könyvtok, stb.), a könyvtest (lapok, fűzés, ívhátak, bordák, stb.), valamint az egyéb, tartalmi hordozók (oldalszámozás, tipográfia, grafika, marginálisok, pecsétek, iniciálék, signaturák, stb.).³ A kiválasztott régi nyomtatványok leírásánál ezen jellemzőket vettem figyelembe. A gyűjteményben sajnos több könyv állapota rossz, kötéseik sérültek, vagy egyáltalán nincsen kötésük, lapjaik szintén sérültek, szakadoztak, gyűrődtek, illetve szennyezettek, így restaurálásuk előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz.

A *Flora Semproniensis*

A Soproni Múzeum Könyvtárának egyik legféltettebb darabja, az első hazai tudományos igényű botanikai leírás, a *Flora Semproniensis* (1. kép.). A latin nyelven íródott botanikai kézirat 560 számozott oldalon, sérült keménytáblás kötésbe foglalva Sopron és környékének 1098 növényfaját, virágos növényeit, növényvilágát mutatja be. Ennek az első magyarországi helyi flóraműnek egy kéziratos eredeti és egy kéziratos másolati példánya ismeretes. Szerzői Loew Károly Frigyes (1699–1741) botanikus, orvos és Deccard Kristóf János (1686–1764), aki teológiát és bölcsészetet hallgatott Wittenbergben majd hazatérte után közel három évtizeden át irányította a Soproni Líceumot. A másolat Deccard Kristóf János fiától, Deccard János Vilmostól (1722–1778) származik, aki apja művét

¹ Pogány György: Különgyűjtemények. In: Könyvtárosok kézikönyve 3. Budapest, 2003. 189.

² Borsá Gedeon: Gyakorlati tudnivalók a régi nyomtatványokról. Budapest, 1983, 24.

³ Gyurgyák János: Szerkesztők és szerzők kézikönyve. Budapest, 1996, 181–200.

folytatva, főleg újabb botanikai és orvosi megjegyzésekkel egészítette azt ki. Ez a szürkéské kék lemezzel borított könyv az egykori líceum, ma Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium, Kollégium és Szakképző Iskola könyvtárában található.

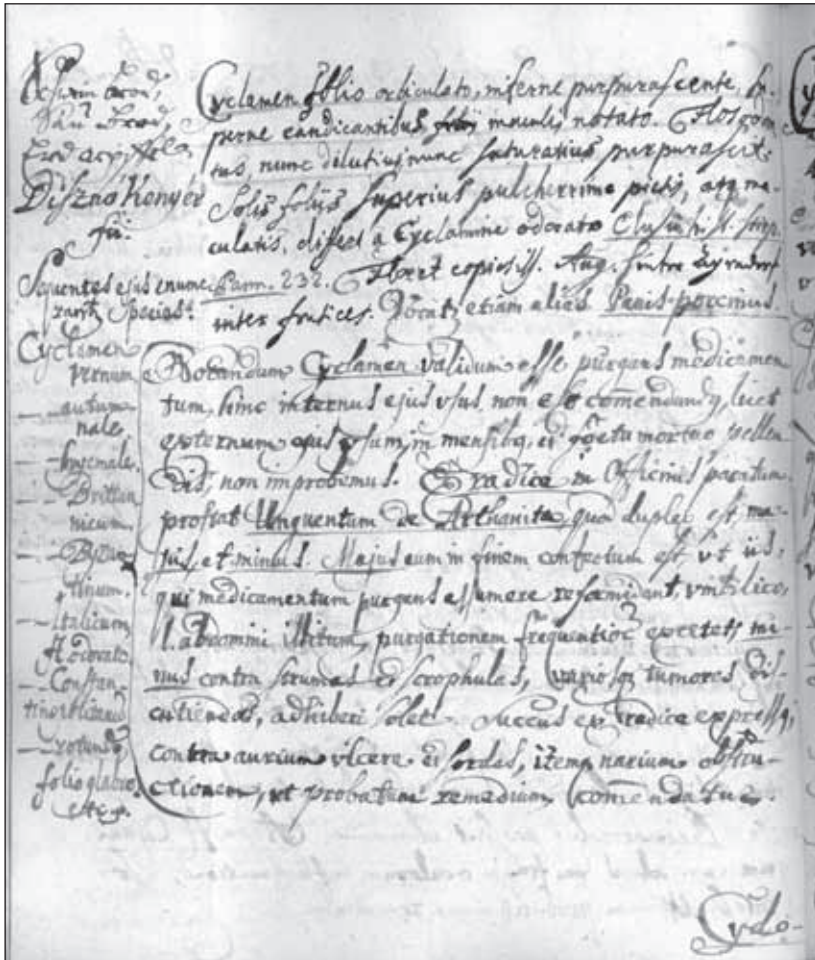
1. kép. A *Flora Semproniensis* címlapja

A *Flora Semproniensis*-re vonatkozó első irodalmi utalás Bredetzky Sámuel (1772–1812) lelkész és polihisztor *Topographisches Taschenbuch für Ungarn auf das Jahr 1802* című művében szerepel, amely szintén megtalálható a múzeumi könyvtárban.⁴ „A sárguló, kemény tábláinak belső oldalára – valószínűleg utólag – kézimunka-papírvirágokat ragasztottak.”⁵ A múzeumi kézirat címlapja piros színű keretdíszítéssel a következőt jegyzi: „*Flora Semproniensis ordine alphabetico proposita*”. A két év alatt összeírt és rendszerezett mű 1740-re készült el, ám Loew és Deccard munkáját minden bizonnyal sok éves kutatás, adatfeljegyzés és feldolgozás előzte meg. A gyűjtemény, ahogy azt a latin nyelvű címe is mutatja, ábécé sorrendben írja le a helyi növényfajokat latin nyelven. Sok helyen német nyelvű helyneveket, kifejezéseket és szövegrészeket is olvashatunk, magyarul csak néhány növény nevét tüntették fel a széljegyzeteken.

⁴ Bredetzky, Samuel: *Topographisches Taschenbuch für Ungern, auf das Jahr 1802*. Oedenburg: Gedruckt bei Joseph Anton Siess, 1801. 127.

⁵ Csapody István: Loew és Deccard „*Flora Semproniensis*”-e. In: *Soproni Szemle* 15 (1961) 26–37, további irodalommal.

Az egyes növényleírások nagyon alaposak, feltüntetik a növény általános jellemzőit, sokszor a virágzási idejét, néhány helyen pedig felhasználásukat gazdasági területeken (2. kép). A kötetben egy turbánliliom (*Lilium martagon*), egy írisz (*Iris*) valamint két tulipán (*Tulipa*) és egy bársonyvirág (*Tagetes*) akvarellje is szerepel. A képek valószínűleg a szerzők valamelyikének munkái. A mű a Sopron környékén termesztett gyümölcsfajtákról (alma, körte, birs, őszi- és sárgabarack, cseresznye, szilva, eperfa, mandula, szelídgesztenye, dió és mogyoró fajokról, illetve fajtákról) is számot ad. A korabeli „növénytárházban” a szerzők több új növényalfajt is meghatároztak, amelyeket csak később igazolt a botanikus szakma.

2. kép. A ciklámen leírása a *Flora Sempronensis*-ben

Az Opera Alberti Dureri

Az *Opera Alberti Dureri*⁶ a Storno család könyvtárának egyik legkiemelkedőbb példánya. Ez a kötet Albrecht Dürer (1471–1528) a mérésről írott művének első kiadása „*Unterweisung der Messung*” címmel, 1525-ből (3. kép). A Stornóék által a III. állvány 4. polcra leltározott kötet a „K” betűvel jelölt képzőművészeti csoport „lovak, fák, művészek életrajza ABC sorrendben” gyűjtőneve alatt található meg. A tudós, a szakember hivatásának, érdeklődésének megfelelő szakkönyveket gyűjthet, a bibliofil ritkaságokat, kuriózumokat, szép könyveket gyűjt, illetve léteznek „átlagos” gyűjtők, akik magánkönyvtárát hoznak létre abból a célból, hogy később közösségük szolgálatára legyen.⁷ Id. Storno Ferenc (1821–1907) egy személyben testesítette meg ezeket a gyűjtőket, hiszen könyvtárát

3. kép. Az *Opera Alberti Dureri* címlapja

⁶ *Opera Alberti Dureri*. Das ist/ Alle Bücher des weitberühmbten und Künstreichen Mathematici und Mahlers Albrechten Durers von Nürenberg/ so viel deren von ihm selbst in An. 1525. und 1528. kurtz vor und gleich nach seinem todt in Truck geben [...].

⁷ Pogány György: Különgyűjtemények. In: Könyvtárosok kézikönyve 3. Budapest, 2003, 201.

elsősorban hivatása elősegítésére, később már saját gyűjtősznvedélyének kielégítésére állította össze, most pedig bárki kutathatja. Szakkönyvtárában a különböző művészeti ágakhoz (képzőművészet, festészet, építészet stb.) kapcsolódóan az *Opera Alberti Dureri-t* a betűrajzolásához használta fel restaurálási munkái során.

A kötet semmitmondó barnás-szürkés, kemény kötéssel rendelkezik, címlapján Storno jegyzettel: „*Die Fehlenden Blätter wurden von Josef Wilfing Zeichenlehrer der Stadt Sopron Ödenburg, nach dem Exemplar in hl. Kreutz bei Baden 1859. gezeichnet und geschrieben. Mein guter alter Freund und Meister. Franz Storno.*” Wilfing József (1819–1879) soproni festő-rajztanár és arcképfestő volt. „*Walzer üvegfestő mellett a heiligenkreutzi (Baden mellett) kolostor románstíliú üvegfestményei restaurálásánál működött közre, ahol alkalma volt az üvegfestészet technikáját elsajátítania. Ő volt később az, aki hazánkban ezt a művészetet felvirágoztatta. [...] Id. Storno Ferenc kartonjai alapján ő készítette a Szent Mihály-templom üvegfestményeit és a győri székesegyház Szent László-kápolnája részére is ő szállította a festett ablakokat.*”⁸

Albrecht Dürer a német reneszánsz legismertebb képviselője volt. Oltárképeket, vallásos témájú festményeket, fa- és rézkarokat, könyvillusztrációkat, portrékat készített. Dürer művészetelméleti kérdésekkel, arányelméleti és geometriai kutatásokkal is foglalkozott, 1525-ben jelent meg „*Körzövel és vonalzóval való mérésre oktató könyve*”,⁹ két évvel később az *Erődítéstan*, 1528-ban pedig közreadta az *Arányelmélet* című értekezését az emberi arányokról.

Dürer a mérések oktatásáról szóló könyvét nem csak festőknek, hanem ötvösöknek, szobrászoknak, kőfaragóknak, ácsoknak és általában mindenkinek írta.¹⁰ A Storno-könyvtári kötet hiányos, a kiadás helye és éve sincs feltüntetve.¹¹ Wilfing azonban nagyon szépen kiegészítette a könyvet, megrajzolta a hiányzó képeket és a német nyelvű gót betűs írást, szinte pontosan egyezik az eredeti kötettel. A mérés tankönyve alkalmazott geometriával foglalkozik, csigavonalakkal és parabolákkal megszerkesztett püspöki botok, toronysisak-szerkezetek és akantusz levelek rajzolását is megmutatja.¹² Érdekesség a mértani latin és gót betűrajzolás (4. kép) mellett, hogy egy mandolin távlati képét pontokkal egy a tárgy és a szeme közti táblára rajzolja. A betűk körökből, illetve négyzetekből vannak mértanilag megszerkesztve. Vonaltávlatra vonatkozó szabályokat is összegyűjtött ebben a kötetben. Az utolsó oldalak széle kiegészített, papírcsíkkal. Hátsó kötéstáblán Storno jegyzet: „*Dieses Buch wurde von der Witwe des Städtischen Zeichenlehrers Josef Wilfing um 15 Ft Ö. Gekauft. Storno, 1880. Ödenburg.*”

⁸ Storno Miksa: Adatok a soproni festészet történetéhez II. In: Soproni Szemle 2 (1938/1-2), 27.

⁹ Underweysung der Messung mit dem Zirckel un Richtscheyt. Közismertebb nevén: A mérés tankönyve.

¹⁰ Fenyő Iván: Dürer. Budapest, 1955, 83.

¹¹ Az eredeti kiadás adatai: Zu Arnheim : Bey Johan Jansen, Anno 1604.

¹² Henszlmann Imre: Dürer Albrecht. [H.n.], [é.n.] 47.

4. kép. Mértani betűrajzolás az *Opera Alberti Dureri* c. kötetben

További könyvritkaságok

Szintén a Storno-könyvtár ritkaságai közé tartozik Luther Márton bibliafordításának 1560. évi kiadása. Luther Márton (1483–1546), a reformáció teológus professzora, nagy jelentőséget tulajdonított a Biblia anyanyelven való olvasásának és helyes magyarázatának. Az általa lefordított Biblia német nyelvterületen a mai napig a legelterjedtebb bibliafordítás. Az Újszövetség első fordítása 1522-ben jelent meg nyomtatásban, majd ezt követően kollégái segítségével az Ószövetség is elkészült. A teljes Bibliát végül 1534-ben adták ki. Luther kezdeményezésére a nemzeti nyelvű bibliafordítások hamar elkészültek, amelyben nagy szerepet játszott a könyvnyomtatás feltalálása is. 1565-ben készült el az első szinte teljes nyomtatott bibliafordítás, Heltai Gáspár kolozsvári protestáns teológus munkája. 1590-ben vált teljessé a legismertebb magyar nyelvű bibliafordítás. Károli Gáspár „Vizsolyi Bibliája” a legrégebb fennmaradt (és ma is használt) teljes bibliafordítás.¹³ A múzeum könyvtárában Káldi György katolikus bibliafordításának első, 1626. évi kiadása is megtalálható.

¹³ Magyar Biblia-fordítások: Hunyadi János korától Pázmány Péter századáig. Szerk. Nemeskürty István. Budapest, 1990.

Az 1560. évi fordítás Storno leírása szerint: „*Biblia. Ó és Újtestamentum. D. Martin Luther*”. Mivel a kötet címlapja hiányzik, az utolsó oldalból tudható, hogy Nürnbergben, 1560-ban Johan vom Berg és Ulrich Neuber adták ki. Restaurált példány, de a hiányzó oldalak nincsenek pótolva. Kiegészítők: 1 db kapocs, virágminta formájú rézverettel (5. kép).

5. kép. Könyvzáró csat a Luther-Biblia 1560. évi kiadásán

A múzeum könyvtárában a régi nyomtatványok között számos kézzel írt kotta is található. Ezek közül a legkiemelkedőbb darab a legrégebbi magyar „zeneiskola-tankönyv” a *Határtalan történet – Sopron és környéke a koraujkortól napjainkig* című állandó kiállításban látható. A *Stark-féle virginálkönyvet* Wohlmut János (1643–1724) evangélikus orgonista állította össze 1689-ben.

Szintén az egyik legérdekesebb kották közé tartozik Kusser János (1626–1695) *Altus Concentvum Sacrorvm Quaternis et Quinis Vocibus decantandorum Opvs Primvm* [...] ¹⁴ című, kézzel írt kottája 1669-ből (6. kép). Kusser valamikor 1653–1655 között, Rauch András (1592–1656) működésének ¹⁵ utolsó éveiben érkezett Sopronba. A gyülekezetben 1657-ig tevékenykedett tanárként, kántorként és zeneszerzőként. ¹⁶ Kusser Rauch halálát követően hagyta el Sopront, a kotta már a későbbi pozsonyi időszakából származik.

¹⁴ Altus Concentvum Sacrorvm Quaternis et Quinis Vocibus decantandorum Opvs Primvm: Continens duodecim Psalmos et septem Magnificat Concinnatum et in Lucem editum a Johanne Kussero, Musici Chori ad SS. Trinit. Directore. Posonii: imprimebat Gottfriedus Gründer, 1669.

¹⁵ Mollay Károly: Rauch András Sopronban. In: Soproni Szemle 46 (1992), 289–332.

¹⁶ Kormos Gyula: Öt évszázad orgonistái és zeneszerzői a soproni evangélikusoknál. In: Soproni Szemle 56 (2002), 285.

Sopronban készült művéről nincsen adat.¹⁷ A kézirat valószínűleg ösnyomtatványba van kötve, amely pergamen kódexlap lehet, díszes iniciálével. Az 52 számozatlan oldalon régi, szögletes hangjegyekkel, ún. germán-gótikus (patkószög) notációval jegyezte le Kusser az énekeket.

6. kép. Kusser János: *Altus Concertvum Sacrorvm Quaternis et Quinis Vocibus decantandorum Opvs Primum*

Szintén a Storno-könyvtárban, az építészeti állományban található Andrea Pozzo építési szakkönyve (7–8. kép).¹⁸ Andrea Pozzo (1642–1709) festőművész, építész, számtalan freskót festett és templomok dekorációit újította fel. Legnagyobb munkájának a római Szent Ignác-templom mennyezetfreskóját tekintik – 20 évig dolgozott rajta –, amit különleges optikai „látvánnyal” oldott meg: az alakok mintha lebegnének a térben. Pozzo az 1690-es években kezdett el festészet- és építészetelméleti kérdésekkel is foglalkozni, kétkötetes tanulmányát az épület-építészet perspektíváról sok nyelvre lefordították. A Storno-kötet latin és német nyelven készült el. Sajnos a könyv sérült, sok oldala hiányzik; kötött kiadvány, a kötése is sérült. Gerince szintén sérült, rajta címfelirat: „Pozzo Pars II.”. A lapok foltosak. Belső kötésen Storno ex libris, Storno jegyzet, rajzolt betűkkel: „Ex libris Maximiliani Storno cand. Arch. Gekauft auf der auer Dult in München. 19 oktober 1909. 2 Mark.”. Következő oldalon Storno tűztornyos, festett, beragasztott ex libris. Oldalszámozása hiányzik. A táblaképek mellett merőlegesen két hasábos szöveg, bal oldalon latin, jobb oldalon német nyelven.

¹⁷ Bárdos Kornél: Sopron zenéje a 16–18. században. Budapest, 1984, 76.

¹⁸ *Perspectiva pictorum atque architectorum* : II. Pars : Qua porro expeditissima methodus omnia, quae ad architecturam pertinent, optica ratione delineandi exhibetur [...]. Augustae Vindelicorum [Augsburg]: Wolfii, 1709.

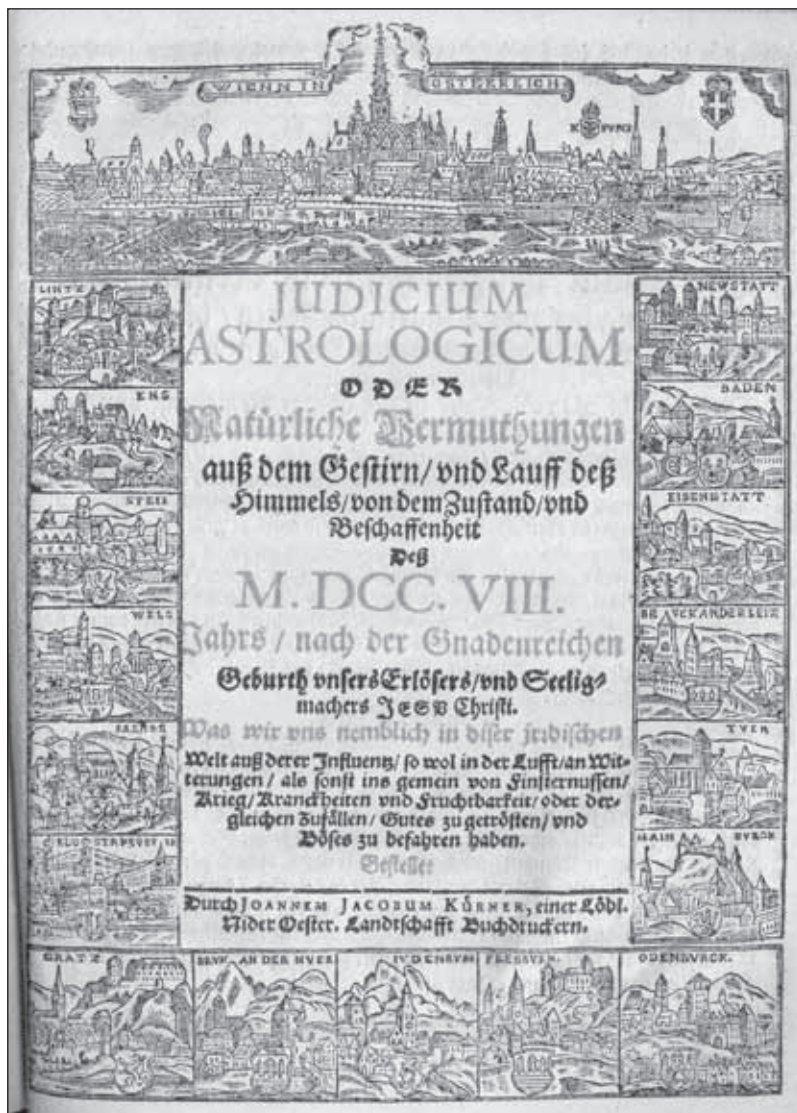
7-8. kép. Pozzo, Andrea: *Perspectiva pictorum atque architectorum*

A múzeumi könyvtár helytörténeti gyűjteményének egyik különleges darabja a *Neuer Schreib-Kalender, auff das Jahr nach der Geburt Jesu Christi 1708*. Sopron város története szempontjából a naptár legfontosabb része a *Judicium Astrologicum* mellékletben található, mégpedig Odenbvrck [Sopron] látképe a jobb alsó sarokban (9. kép). Csatkai Endrének köszönhetően tudjuk, hogy ebből a naptárból a legkorábbi ismert példány Sopron látképével a klosterneuburgi kolostor könyvtárában van, és az 1562-re szóló naptárban jelent meg. A Soproni Múzeum Könyvtárának naptára a legkésőbbi ismert példány, amiben ez a látkép megjelent. A kép „az erős falakkal körülvelt belvárost mutatja, két karcsúbb torony közt a még román, nagytömegű Tűztornyot is láthatjuk, [...] a három torony megadja a város jellegzetességét.”¹⁹

A naptár egyébként kötésborító nélküli, „gerincén” sok helyen sérült, lyukas. Ezeknek a köteteknek, az évi naptáraknak megfelelően jellegzetessége a piros és fekete tintával írt címlap. A szövegtest végig német nyelvű, gót betűs. A könyv eleje az adott évre szóló

¹⁹ Csatkai Endre – Dercsényi Dezső (szerk.): *Sopron és környéke műemlékei*. Budapest, 1956, 157.

naptárral kezdődik, piros betűkkel a hónapokat, illetve az ünnepnapokat jelölik, feketével a napokat és a többi, kiegészítő szöveget. A kötet végén található a csillagászati naptár, amelyen Sopron látképe mellett többek között Bécs [Wien] távlati képe, Linz [Lintz], Wels, Krams, Klosterneuburg [Klosterneubvrg], Grác [Gratz], Pozsony [Pressburg] és Kismarton [Eisenstatt] is szerepel.

9. kép. Neuer Schreib-Kalender mellékletének címlapja városlátképekkel, jobb sarokban Sopron (Odenbrück) ábrázolásával